

Innovatsion Yondashuvlar Asosida Oliy Ta'lim Jarayoni Sifatini Oshirishning Metodologik Jihatlari

Musayeva Amina Karamatovna¹

Annotatsiya: Ushbu maqolada oily ta'lim jarayoni sifatini oshirish orqali talabalarning kasbiy kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishga qaratilgan rus tilidagi amaliy mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanishning asosiy tushunchalarini berishning ilmiy-nazariy asoslari yoritiladi hamda kelajak kasbining mohiyatini aks ettiruvchi innovatsion ta'lim texnologiyalari kasbiy kasbni shakllantiruvchi mohiyatlar ochib beriladi.

Kalit so'zlar: innovatsion yondashuv, interfaol usullar, pedagogik texnologiyalar, kommunikativ-faol yondashuv, nutq madaniyati, fanlararo integratsiya, innovatsion texnologiyalar, didaktik jarayon, kongnitiv faoliyat.

Kirish.

Darhaqiqat, innovatsion yondashuvlar asosida oliy ta'lim jarayoni sifatini oshirish sifatli ta'lim va kasb egalarini tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Innovatsion yondashuvlar asosida oliy ta'lim jarayoni sifatini oshirishning ayrim ilmiy-nazariy asoslari quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

1. Talabalarning individual ehtiyojlarini qondirish: Innovatsion yondashuvlar, masalan, individuallashtirilgan ta'lim va moslashuvchan ta'lim tizimlari har bir o'quvchining o'ziga xos ehtiyojlarini qondiradi, bu esa o'quv jarayonini yaxshilash va bilim va ko'nikmalarni yaxshilash imkonini beradi.
2. Innovatsion texnologiyalardan foydalanish: Virtual haqiqat, sun'iy intellekt va mobil ta'lim kabi raqamli texnologiyalardan foydalanish yanada interaktiv va jozibador ta'lim tajribasini yaratishga yordam beradi, bu esa o'z navbatida o'quvchilarning motivatsiyasi va muvaffaqiyat darajasini oshirishi mumkin.
3. Loyihaga asoslangan pedagogikani amalga oshirish: Loyihaga asoslangan pedagogika kabi innovatsion yondashuvlar talabalarning ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va amaliy vaziyatlarda bilimlarni qo'llash kabi qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.
4. Ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish o'rtasidagi hamkorlik: Ta'lim muassasalari va ishlab chiqarishlar o'rtasidagi hamkorlikni o'z ichiga oluvchi innovatsion yondashuvlar talabalarning ishga joylashishga tayyorligini va kasbiy rivojlanishini yaxshilashga yordam beradigan amaliy va ixtisoslashtirilgan o'quv dasturlarini yaratishga yordam beradi.
5. Masofaviy va yuzma-yuz ta'limni integratsiyalash: Gibrid ta'lim kabi innovatsion yondashuvlar yuzma-yuz va masofaviy ta'limning afzalliklarini birlashtiradi, bu esa ta'limning kirish va sifatini oshirishi mumkin.
6. Talabalarni baholash va baholash: Portfelni baholash va xatti-harakatlarga asoslangan baholash kabi talabalarni baholash va baholashning innovatsion yondashuvlari talabalarning ko'nikma, bilim va malakalarini yanada aniqroq baholashni ta'minlaydi, bu esa ta'lim sifatini oshirishi mumkin.
7. Kasb-hunarga yo'naltirish va kasbiy yordam: O'quvchilarni kasbiy yo'naltirish va kasbiy qo'llab-quvvatlashga innovatsion yondashuvlar talabalarning kasbiy hayotga yaxshiroq tayyorlanishiga va ularning kasbiy istiqbollari e'tibor qaratishlariga yordam beradi.

¹ Osiyo Xalqaro Universiteti, Tarix va filologiya kafedrasida assistent-o'qituvchisi

Materiallar.

Ta'limdagi innovatsiyalar ta'lim mazmuni, ta'lim muassasalari tuzilmasi, ta'lim jarayonlari texnologiyasi, o'qitish va tarbiyalash metod va vositalarining o'zgarishi bilan bog'liq. Innovatsiyalar ta'limni boshqarish mexanizmiga ham tegishli. "Innovatsiya" atamasining paydo bo'lishi "rivojlanish" atamasining uzoq davom etgan evolyutsiyasi bilan bog'liq bo'lib, u Aristotelning falsafiy ta'limotiga mos ravishda, so'ngra klassik lotin adabiyotida paydo bo'lgan. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, u oddiy ma'noda ishlatilgan: Aristotelida "fikrlarni ochish"; Tsitseronning "kitobning ochilishi". Faqat N. Kazanskiy bilangina bu tushuncha chinakam falsafiy mazmun kasb etdi, ya'ni: chiziq - nuqtaning ochilishi. Faylasuf olim bu so'zni falsafiy atama sifatida yangi shakllanish, eskining yangiga aylanishi jarayonini ifodalash uchun ishlatgan birinchi olim bo'ldi.

Ta'limdagi innovatsion texnologiyalar - bu ma'lum mexanizm bo'lib, u orqali ta'lim tizimining yangi vosita va usullaridan foydalaniladi, hamda real dunyoda gavdalanadi. Endi ko'pchilik "interfaol texnologiyalar va usullar", "innovatsiyalar", "multimedia o'quv materiallari" va boshqalar kabi tushunchalarni biladi va eshitib bo'lgan.

Xo'sh, Innovatsiyalar ta'limga qanday ta'sir qiladi?

"Innovatsiya" atamasining paydo bo'lishi "rivojlanish" atamasining uzoq davom etgan evolyutsiyasi bilan bog'liq bo'lib, u Aristotel falsafiy ta'limotiga mos ravishda, so'ngra klassik lotin adabiyotida paydo bo'lgan. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, u oddiy ma'noda ishlatilgan: Aristotelida "fikrlarni ochish"; Tsitseronning "kitobning ochilishi". Faqat N. Kazanskiy bilangina bu tushuncha chinakam falsafiy mazmun kasb etdi, ya'ni: chiziq - nuqtaning ochilishi. Bo'ri K.F. bu so'zni falsafiy atama sifatida yangi shakllanish, eskining yangiga aylanishi jarayonini ifodalash uchun ishlatgan birinchi olim bo'ldi.

Fanda "innovatsiya" atamasi birinchi marta 19-asrda antropologiya va etnografiya fanlarini o'rganishda qo'llanila boshlandi. 20-asrda J.A.Shumpeter "innovatsiya" atamasini iqtisodiy kategoriya sifatida ilmiy jihatdan muomalaga kiritdi. Uning ilmiy ishlari yangi bilim sohasi - innovatsiya - inson faoliyatining yangi turlari va usullarini ijtimoiy-madaniy me'yor va qonuniyatlarga aylantirish haqidagi fanning shakllanishiga asos bo'ldi. To'xtovsiz intellektual bilimni o'z faoliyatining maqsadi va shakli sifatida tanlagan shaxs o'zini va tevarak-atrofnini bilish, bilim sohasini yanada kengaytirishda o'z aql-zakovati kuchidan foydalanish kabi noyob qobiliyatga ega bo'ladi. Shuni ta'kidlash kerakki, innovatsion jarayonlar faoliyat turlarini o'zgartirmaydi, balki ularning texnologik qobiliyatini to'g'ridan-to'g'ri ishlab chiqarish kuchi sifatida ishlatish, odamlarni boshqa biologik mavjudotlardan ajratib turadigan narsa - yangi bilimlarni yaratish, tafakkurni o'stirish qobiliyatidir.

Yuqorida aytilganlarga asoslanib, innovatsiya mazmunini ijtimoiy-madaniy tizimlarning taraqqiyoti jarayonida o'zgarib turadigan inson ehtiyojlarini qondirish maqsadida innovatsiyalarni yaratish, tarqatish va foydalanishning murakkab jarayoni sifatida ko'rsatish mumkin. Har qanday yangilik - bu allaqachon mavjud bo'lgan eskilik yoki narsaning o'zgarishi.

Tadqiqot va usullar.

Innovatsion jarayonlar pedagogik faoliyat sohasini ham chetlab o'tmadi. Pedagogik jarayondagi innovatsiyalarni rivojlanish yo'lini tutgan oily ta'lim muassasasidagi o'zgarishlarning alohida holati sifatida ham ko'rish mumkin. Shuni esda tutish kerakki, ta'lim muassasalari o'zgarishlarning o'zi uchun emas, balki kengroq rivojlanish jarayonining bir qismi bo'lganligi sababli o'zgaradi va atrofdagi jamiyat, uning talablari va imkoniyatlariga javob berishi kerak bo'ladi. Ular o'zlari faoliyat ko'rsatayotgan tashqi muhitga doimo moslashishga majbur bo'lib, ayni paytda uning o'zida ham o'zgarishlar yuzaga keladi va sifat-samaraning yuksalishiga olib boradi. Ta'lim muassasasidagi innovatsion o'zgarishlar, R.V. Ovcharovanning fikricha, quyidagi jihatlarga taalluqli bo'lishi mumkin:

- asosiy tuzilmada, foydalaniladigan texnologiyada;
- moddiy-texnik va uslubiy ta'minlashda;
- boshqaruv tuzilmalari va jarayonlarida;

- tashkiliy madaniyatda;
- xalqning o'zida;
- tashkilot faoliyati samaradorligida va boshqalar.

"Innovatsiya" va "takomillashtirish" so'zlari o'rtasidagi asosiy farq shundaki, innovatsiya qo'shimcha qiymat yaratishga imkon beradi va uni amalga oshirish bilan bog'liq. Ushbu yondashuv doirasida innovatsiya muvaffaqiyatli amalga oshirilmaguncha va natija bermaguncha innovatsiya hisoblanmaydi. Innovatsiya jarayonlarni, mehnat "mahsulotlarini" va faoliyatni (innovatsion faoliyatni) tashkil etish strategiyasini tubdan va bosqichma-bosqich o'zgartirishni nazarda tutishi mumkin. Umuman olganda, innovatsion yondashuvlar asosida oliy ta'lim jarayoni sifatini oshirishning ilmiy asoslari keng va ko'p qirrali bo'lib, talabalarning sifatli ta'lim olishi va kasbiy o'sishini ta'minlash uchun uzluksiz rivojlanish va takomillashtirishni taqozo etadi.

Muloqot malakasi boshqalar bilan muvaffaqiyatli muloqot qilish va hamkorlik qilish uchun muhim mahoratdir. Bu shaxsning axborotni samarali uzatish va qabul qilish, qarorlar qabul qilish, hamkasblari va boshqalar bilan umumiy tushunishga erishish qobiliyatini aks ettiradi. Muloqot kompetensiyasi turli mezonlarga ko'ra tasniflanishi mumkin bo'lgan bir nechta komponentlarni o'z ichiga oladi, masalan, ko'nikmalar turlari, muloqot maqsadlari yoki kontekstlar. Shunday qilib, innovatsiya turli nuqtai nazardan - texnologiya, iqtisodiy rivojlanish, siyosiy masalalar, pedagogik jarayondagi o'zgarishlar va boshqalar bilan bog'liq holda ko'rib chiqiladi. Shunga ko'ra, ilmiy adabiyotlarda bu mavzuda turli xil yondashuvlar mavjud. Shu bilan birga, o'rnida aytish kerakki, umumiylikni ham aniqlash mumkin: innovatsiya deganda odatda yangi va o'ziga xos foydali va samarali narsalarni joriy etish tushuniladi (masalan, yangi mexanizmlar, usullar, texnikalar, mahsulotlar, xizmatlar). Innovatsiya insonning ma'naviy ehtiyojlari, ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlar, ijtimoiy hayotdagi yangi hodisalar bilan bog'liq. Ularning tashqi ko'rinishi jamiyatning yangi hayot sifatiga, ta'limning yangi sifatiga bo'lgan ehtiyojining ortib borayotganidan dalolat beradi.

Muhokamalar.

Miniyarov V.M. oily ta'limdagi innovatsion yondashuvlar zamonaviy ilm-fanning diqqat-e'tibori mavzusi ekanligini ta'kidlaydi. Ilmiy-tadqiqot ishlari bir qator yo'nalishlarda olib boriladi: innovatsion pedagogik faoliyatning mohiyati, uning tuzilishi va tasnifi; pedagogik innovatsiyalarni qo'llash va amalga oshirish mexanizmlari; innovatsion faoliyatning umumiy va o'ziga xos xususiyatlari.

Zamonaviy ta'lim tizimida qanday innovatsion texnologiyalardan foydalanish mumkin?

- Zamonaviy ta'lim texnologiyalari
- Muammoli ta'lim texnologiyasi
- Ko'p bosqichli o'qitish
- O'qitishning tadqiqot usuli
- Ma'ruza-seminar kredit tizimi texnologiyasi
- O'qitishda o'yin usullaridan foydalanish texnologiyasi
- Hamkorlikda texnologiyani o'rganish
- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari

O'qituvchilar zamonaviy ilm-fanning innovatsion yutuqlaridan foydalanishi orqali oliy ta'lim sifatini oshirishini ta'minlashning asosiy jihatlarini ko'rib chiqdik. Ta'limdagi innovatsiyalar ta'lim mazmuni, ta'lim muassasalari tuzilmasi, ta'lim jarayonlari texnologiyasi, o'qitish va tarbiyalash usullari va vositalarining o'zgarishi bilan bog'liq. Innovatsiyalar ta'limni boshqarish jarayoniga ham tegishli. Hozirgi zamonaviy sharoitda innovatsion faoliyat ta'lim sifati va raqobatbardoshligini oshirishning eng muhim vositasi hisoblanadi. Innovatsion yondashuv ta'lim va fanning faol o'zaro ta'siri natijasida yangi bilimlarni yaratish jarayonida o'rganishni o'z ichiga oladi. Oliy ta'limni rivojlanishning innovatsion yo'lga o'tishga boshlang'ich bilimlar, o'quv jarayonining o'zi va ishlab chiqarish integratsiyasi orqali

erishish mumkinligi ta'kidlanadi. Intellektual resurslar ta'lim amaliyotiga tobora ko'proq jalb etilmoqda. Ilmiy tadqiqot va ishlanmalar innovatsion ta'limning asosi va shartidir. Binobarin, fan va ta'limning rivojlanishi innovatsiyalarni o'zlashtirish va tarqatish maqsadi bilan birlikni ifodalaydi. Innovatsiya zamonaviy ta'limning eng muhim aqliy ilmiy faoliyati bo'lib, u global madaniy o'zgarishlar jarayoni sharoitida ta'lim tizimini, ayniqsa, kasbiy ta'limni rivojlanishning innovatsion yo'lga qayta yo'naltirishni talab qiladi. Bu talabalarning ijodiy faolligini rag'batlantirish, ularning ilmiy-tadqiqot ishlarini amalga oshirishda real ishtirok etishi, fan, kasb-hunar ta'limi va iqtisodiyot o'rtasidagi bog'liqlikning yangi shakllariga o'tish yo'nalishi bo'yicha o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqish va yangilashda ifodalanishi kerakligini anglatadi.

Oliy ta'limdagi innovatsiyalar murakkab jarayon bo'lib, unga ta'sir etuvchi ko'plab omillar orasida asosiylaridan biri – dars beruvchini ajratib ko'rsatish mumkin. Innovatsiyalarning muvaffaqiyati uning yangilikka bo'lgan munosabatiga, ularni ishlab chiqishdagi ishtirokiga, ijodiy faolligiga bog'liq. Rivojlanayotgan ta'lim muassasasining innovatsion jarayonlarida bevosita ishtirok etuvchi aniq mutaxassislardan biri bu pedagogik psixologdir.

Zamonaviy sharoitda innovatsion faoliyatga tayyorlik o'qituvchining eng muhim kasbiy sifati bo'lib, usiz yuqori pedagogik mahoratga erishib bo'lmaydi.

E'tibor qaratsak, V.M. Miniyarov innovatsion faoliyatni rivojlantirish modelini taqdim etdi, va u quyidagilardan iborat:

- maqsad, vazifalar, to'rt komponent (uslubiy, mazmuniy, texnologik, uslubiy);
- innovatsion g'oyalarni ishlab chiqish (mavjud innovatsiyalar bilan tanishish; innovatsion g'oyalarni ishlab chiqish va ulardan foydalanish; innovatsion g'oyalarni ijodiy amalga oshirish);

Natijalar:

- kasbiy va shaxsiy rivojlanish darajasi;
- ijodiy rivojlanish darajasi.

Demak, innovatsion pedagogik faoliyat murakkab dinamik jarayon bo'lib, uning markaziy figurasi o'qituvchi hisoblanadi. O'qituvchining innovatsion tayyorgarligini shakllantirish quyidagilardan iborat: motivlar va moyilliklarga asoslangan kasbiy faoliyatni ongli tahlil qilish, pedagogik voqelikni muammolilashtirish va ziddiyatlashtirish, pedagogik standartlarga tanqidiy munosabat, ma'nolar tizimini aks ettirish va qurish, atrof-muhit va kasbiy faoliyatga innovatsiyalar kiritish, dunyoga ijodiy o'zgaruvchan munosabat va o'zini o'zi anglash istagi. L.S. Podimova o'qituvchilarni innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimining o'ziga xos modelini taklif etadi. U, xususan, o'qituvchini innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorlash bosqichlarini ishlab chiqdi: ijodiy izlanish texnologiyasini qo'llash qobiliyatini rivojlantirish, ilmiy bilimlar metodologiyasi asoslarini, psixologik-pedagogik tadqiqotlarni o'zlashtirish, innovatsion faoliyat texnologiyasini o'zlashtirish, pedagogik jarayonga innovatsiyalarni joriy etish bo'yicha eksperimental maydonda bajariladigan amaliy ishlar innovatsion yondashuv asosida o'qitish sharoitida o'qituvchining kasbiy faoliyatini psixologik ta'minlash nafaqat zamonaviy psixologiya-pedagogika fanidan, balki amaliyotdan ham alohida e'tibor talab qiladi.

Xulosalar.

Innovatsion ta'lim texnologiyalari Xalqaro tajribasi shuni ko'rsatadiki, kasb-hunar ta'limi sohasida kadrlar tayyorlash sifati ustuvor bo'lgan, mavjud va shunday bo'ladi. Bu ta'lim muassasalari rahbarlarini kadrlar tayyorlash samaradorligini oshirish uchun yangi texnologiyalarni izlashga undamoqda. Ta'lim islohotlari sharoitida kasb-hunar ta'limida turli pedagogik yangiliklarni joriy etishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ular didaktik jarayonning barcha tomonlarini: uni tashkil etish shakllarini, o'qitishning mazmuni va texnologiyalarini, o'quv va pedagogik-psixologik faoliyatni qamrab olmoqda. Kelajak kasbining mohiyatini aks ettiruvchi innovatsion ta'lim texnologiyalari kasbiy kasbni shakllantiradi.

Biz texnik, texnologik va boshqa bilimlarni o'zgartirish va tizimlashtirish, talabalarni namunaviy texnologik vaziyatlarni modellashtirish va tahlillashtirish asosida ularni yechimini topish yo'llari bilan

quollantirish yo‘li bilan tayyorlash jarayonida amaliy texnologik masalalarni yechishda foydalanish kompetensiyalarini rivojlantirishni amalga oshirish sharti namunaviy masalalarni to‘g‘ri tanlash hisoblanadi. Biz fanlararo o‘quv-texnologik muammolarda ham ularning muammolilik darajasini farqladik, bu esa talaba muammoni hal qilish uchun zarur bo‘lgan ma‘lumotlarning etishmasligi deb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Musayeva Amina Karamatovna. (2023). FORMATION OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE AMONG UNIVERSITY STUDENTS THROUGH THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN CLASSES IN THE DISCIPLINE “CULTURE OF SPEECH AND COMMUNICATION”. *International Journal of Pedagogics*, 3(11), 85–89. <https://doi.org/10.37547/ijp/Volume03Issue11-17>
2. Musayeva , A. . (2024). "FOSTERING ADVANCED PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN UNIVERSITY STUDENTS VIA INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE COURSE 'CULTURE OF SPEECH AND COMMUNICATION'". *Центральноазиатский журнал междисциплинарных исследований и исследований в области управления*, 1(2), 35–41. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/cajmrms/article/view/27632>
3. Musaeva Amina Karamatovna. (2024). Formation of Students Communicative Competence. *Information Horizons: American Journal of Library and Information Science Innovation* (2993-2777), 2(1), 156–164. Retrieved from <https://grnjournal.us/index.php/AJLISI/article/view/2817>
4. Мусаева А. . . (2023). ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ ОРҚАЛИ УНИВЕРСИТЕТ ТАЛАБАЛАРИДА КАСБИЙ КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНЦИЯНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(12), 51–58. извлечено от <https://www.in-academy.uz/index.php/cajei/article/view/24044>
5. Musaeva,A.(2024).TALABALARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHDA FANLAR INTEGRATSIYASI. *Журнал академических исследований нового Узбекистана*, 1(3), 64–67. извлечено от <https://www.in-academy.uz/index.php/yoitj/article/view/28853>
6. Musaeva, A. (2023). THE HARMONY OF MAN AND NATURE IN THE WORK OF PAUSTOVSKY. *Modern Science and Research*, 2(6), 113–115. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/20900>
7. Karamatovna, M. A. . (2024). Fostering the Acquisition of Communicative Skills among Students. *International Journal of Formal Education*, 3(4), 281–286. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/ijfe/article/view/2700>
8. Мусаева А. (2024). IMPROVED MODEL OF METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS’ COMMUNICATIVE COMPETENCE. *Modern Science and Research*, 3(2), 43–49. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/30675>
9. Karamatovna , M. A. . (2024). Scientific and Theoretical Basis For Improving the Quality of Educational Process Based on Innovative Approaches. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 311–319. Retrieved from <https://www.inovatus.es/index.php/ejine/article/view/2752>
10. Musayeva , A. . (2024). "FOSTERING ADVANCED PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN UNIVERSITY STUDENTS VIA INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE COURSE 'CULTURE OF SPEECH AND COMMUNICATION'". *Центральноазиатский журнал междисциплинарных исследований и исследований в области управления*, 1(2), 35–41. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/cajmrms/article/view/27632>

11. Karamatovna, M. A. (2024). Improved Model of Communicative Competence Development Methodology. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 4(4), 7-11.
12. Мусаева, А. (2024). IMPROVED MODEL OF METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE. Modern Science and Research, 3(2), 43-49.
13. Karamatovna, M. A. (2024). Scientific and Theoretical Basis For Improving the Quality of Educational Process Based on Innovative Approaches. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 4(3), 311-319.
14. Musaeva, A. (2024). TALABALARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIKNI TARKIB TOPTIRISHNING IJTIMOIIY PEDAGOGIK AHAMIYATI. Журнал академических исследований нового Узбекистана, 1(3), 60-63.
15. Karamatovna, M. A. (2024). Enhancing the Quality of Teaching in Higher Education: Strategies for Success. American Journal of Science on Integration and Human Development (2993-2750), 2(2), 97-103.
16. Куницына В.Н., Казаринова Н.В., Погольша В.М. Межличностное общение. - СПб.: Питер, 2001. - 544 с. [Kunitsyna V.N., Kazarinova N.V., Pogolsha V.M. Interpersonal communication. - St. Petersburg: Piter, 2001. - 544 p. (In Russian).]
17. Петровская Л.А. Компетентность в общении: социально-психологический тренинг. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1989. - 216 с. [Petrovskaya L.A. Competence in communication: socio-psychological training. - Moscow: Moscow University Press, 1989. - 216 p. (In Russian).]
18. Сидоренко Е.В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. - СПб.: Речь, 2006. - 208 с. [Sidorenko E.V. Training of communicative competence in business interaction. - St. Petersburg: Rech, 2006. - 208 p. (In Russian).]
19. Панфилова А.П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение. - М.: Академия, 2009. - 192 с. [Panfilova A.P. Innovative pedagogical technologies: Active learning. - Moscow: Akademiya, 2009. - 192 p. (In Russian).]

